

Η Λεβενία και το 1821
Ο Άγιος Γεώργιος Δάμασος μαρτυρῶν τὸν Ἑλληνικὸν Ἄγωνα

Ἔργον Θεοφίλου Φ. Μιχαήλ 1930.

Ἡ Ἐπανάσταση ΤΟΥ 1821

Πρόσωπα

Πρωταγωνιστές και αφανείς ήρωες

Χοροί & τραγούδια

Αθανασία

Κάθε γενιά δική της
θέλει να γενεί...

Κωνσταντινούπολη

Δώδεκα ολόκληρους αιώνες
από το 330 ως το 1453 μΧ

Η Κωνσταντινούπολη

ήταν η πρωτεύουσα του πιο μεγάλου
και του πιο πολιτισμένου κράτους,
της

Βυζαντινής Αυτοκρατορίας.

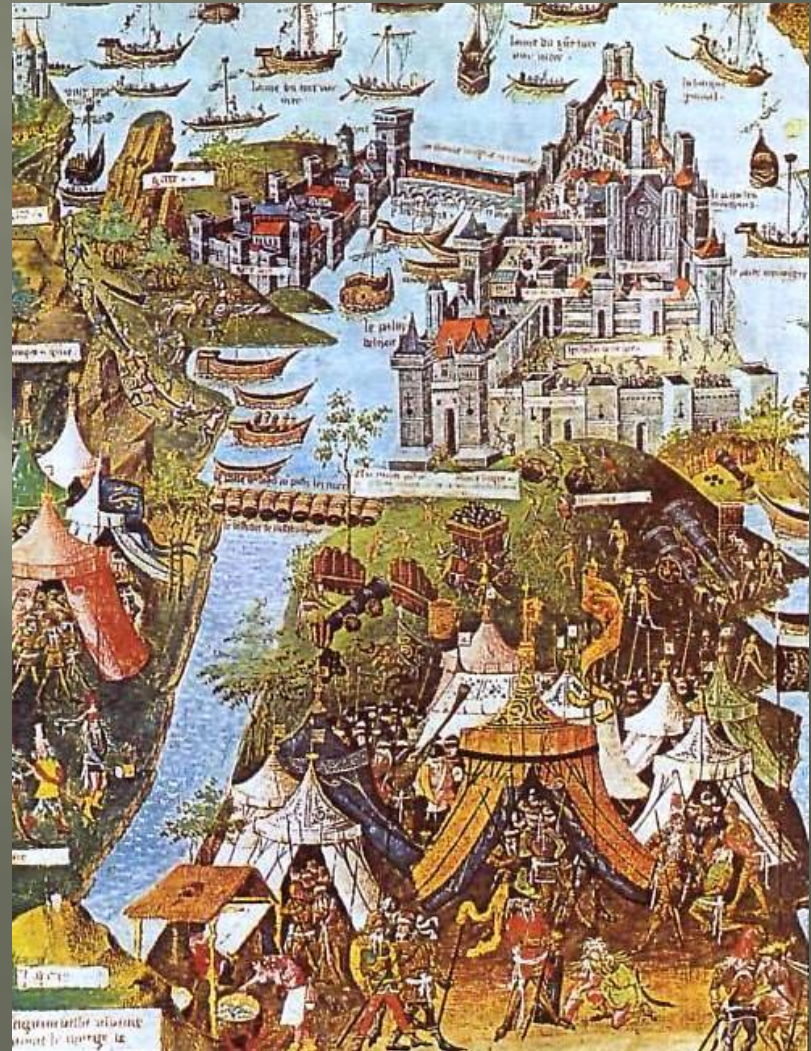
Στη διάρκεια της ύπαρξής της
γνώρισε δυο αλώσεις και είκοσι πολιορκίες.
Αναδείχτηκε σε προπύργιο της Ορθοδοξίας,
Κέντρο του Ελληνισμού
και γνώρισε τόσους θριάμβους
όσους δεν γνώρισε καμιά άλλη πόλη.

1453

η Άλωση της Κωνσταντινούπολης από τους Τούρκους

Γαλλικό χειρόγραφο
του 15^{ου} αιώνα

Ο μαρμαρωμένος βασιλιάς

(1972-Μικρά Ασία)

Έστειλα δυο πουλιά στην Κόκκινη Μηλιά
που λένε τα γραμμένα,
τό'να σκοτώθηκε, τ' άλλο λαβώθηκε
δε γύρισε κανένα.

Για το μαρμαρωμένο βασιλιά
ούτε φωνή ούτε λαλιά
Τον τραγουδάει όμως στα παιδιά
σαν παραμύθι η γιαγιά.....

400 χρόνια
σκλαβιά

**Γιατί όλα τα 'σκιαζε η φοβέρα
και τα πλάκωνε η σκλαβιά...**

Μέσα στην Οθωμανική
Αυτοκρατορία οι
υπόδουλοι Έλληνες
ζούσαν δύσκολα, καθώς
αντιμετώπιζαν πολλές
διακρίσεις, ιδιαίτερα
τους πρώτους αιώνες
της Τουρκοκρατίας.
Πολλές από αυτές είχαν
σχέση με τη φορολογία.

Οι σκλαβωμένοι Έλληνες υπέφεραν από τους Τούρκους κατακτητές.

Ο ραγιάς έπρεπε να πληρώνει:

- ▣ Κεφαλικό φόρο ή χαράτσι
- ▣ Φόρο γης
- ▣ Φόρο της δεκάτης
- ▣ Φόρο αίματος ή παιδομάζωμα

Εδώ σωπαίνουν τα πουλιά

Από τα 18 λιανοτράγουδα του Μίκη Θεοδωράκη

τραγούδι: Μαρία Δημητριάδη

Σκλαβοπάζαρια χριστιανών

The Slave Market, Constantinople , (1838), William Allan,
Εθνική Πινακοθήκη Σκωτίας

Ελληνίδες σε σκλαβοπάζαρο
Stanislas-Henri-Benoit Darondeau (1807-1841)

ΕΞΕΥΤΕΛΙΣΜΟΪ

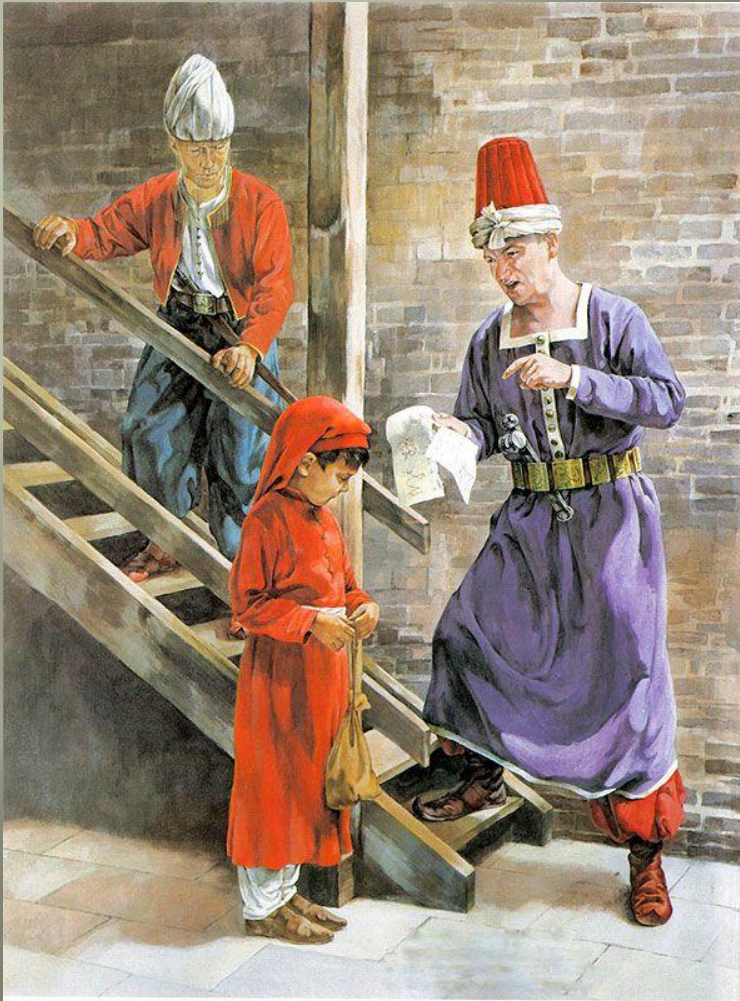

Βασανιστήρια

Παιδομάζωμα

Το παιδομάζωμα ήταν οθωμανική πρακτική απαγωγής νέων αγοριών, κυρίως χριστιανών των Βαλκανίων, με σκοπό την ανατροφή τους ως στρατιωτών ή τη στελέχωση υπηρεσιών του σουλτάνου.

Χριστιανόπουλα σε τάγματα γενιτσάρων

Achille Moreau
(1869-1949)-
Ρωμιά
υπερασπίζεται
την κόρη της

Σφαγές

Η Αθήνα στην Τουρκοκρατία

ΤΟ ΠΑΖΑΡΙ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ. Πίνακας του Edward Dodwell το 1801.
Το παζάρι είναι στην σημερινή οδό Πανδρόσου στην Πλάκα.

Γυναίκες απασχολημένες με διάφορες οικιακές εργασίες,
Αθήνα, Γεννάδειος Βιβλιοθήκη

Η ΑΘΗΝΑ
ΤΟ 1810

Παρθενώνας
(1821)
Edward
Dodwell

Οι Έλληνες αντιστέκονται...

Το κρυφό σχολειό

Αλήθεια ή
θρύλος;

Ελαιογραφία σε ξύλο
του Νικολάου Γύζη
(1885-1886)
Συλλογή Πρόδρομου
Εμφιετζόγλου
Αθήνα

Κλέφτες και αρματολοί

Έργο του Φώτη
Κόντογλου
(1948)
Δημαρχείο
Αθήνας

Πολλοί ήταν οι Έλληνες που αντιστάθηκαν στην οθωμανική κυριαρχία. Ανάμεσά τους ξεχωρίζουν οι Κλέφτες, που ζούσαν συνήθως στα βουνά και είχαν τα λημέρια τους σε δύσβατα μέρη. Αλλά και οι Αρματολοί, παρόλο που διορίζονταν από τους Τούρκους, συχνά βοηθούσαν τους κλέφτες.

Theodore Leblanc (1800-1837) - Κλέφτης

Έλληνας αρματολός

Ελαιογραφία του Richard
Parkes Bonington
(1825)

Θεόφιλος Χατζημιχαήλ

«Οι τρεις καπεταναίοι συμφιλιωθέντες»

Τοιχογραφία (1898)
Λαογραφικό Κέντρο
Κίτσου Μακρή

Σουλιώτισσες γυναίκες

Έργο του Γάλλου φιλέλληνα ζωγράφου Ary Scheffer (1827), Μουσείο Λούβρου

Ο χορός του Ζαλόγγου

Έχε γεια καημένε κόσμε...

**Πρόδρομος
της Επανάστασης
του 1821**

**και εμπνευστής
των ραγιάδων επαναστατών:**

Ρήγας Βελεστινλής (Φεραίος)

Προσωπογραφία του
Δ. Τσόκου
Ιστορικό Εθνικό Μουσείο
Αθηνών

ΕΛΕΥΘΕΡΓΙΑ   ΊΣΟΤΗΣ

ΘΟΥΡΙΟΣ,
 Ητοι Ορημητικός Πατριωτικός Ὑμνος πρῶτος εἰς τὸν ἦχον
 ΜΙΑ ΠΡΟΣΤΑΓΗ, ΜΕΓΑΛΗ.

Ὡς τότε πολικάρια νὰ ζῶμιεν σὰ σταῖ,
 Μονάρχαι σὰ λιοντάρια, σοῖς ράχαις σὰ βυτά;
 Σπαδαίς νὰ κοτοῦμιεν, νὰ βλίπωμιεν κλαδί;
 Νὰ φύγωμι' ἀπ' τὸν Κόσμον, γιὰ τὴν πικρὴν σκλαβιά;

Ρηγὸς Βελεσινλής

Ἐθνοὶς ἐχούθους συκοφαντῶν,
 συκοφανταί περὶ.

Ρηγὸς Βελεσινλής

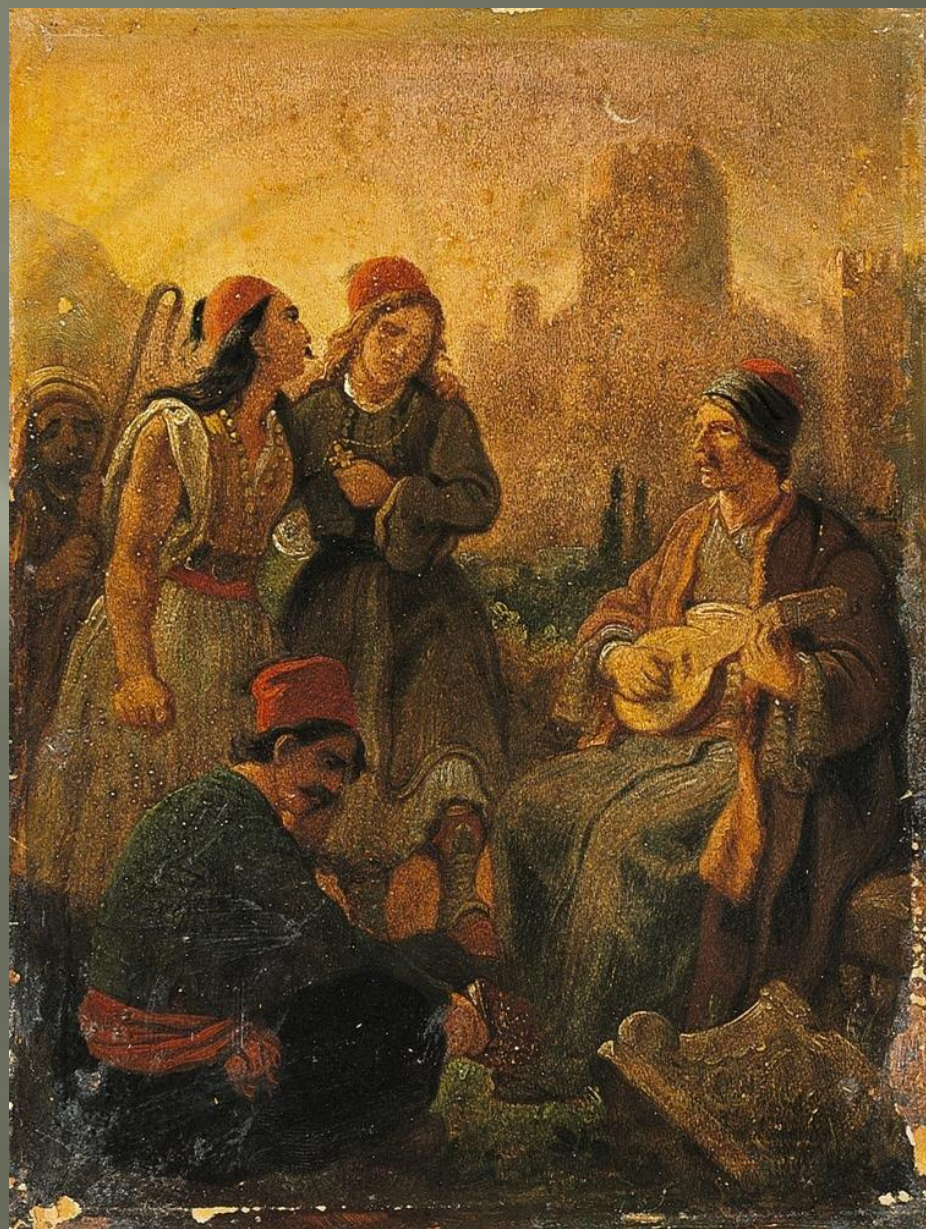
Έργο του Ανδρέα Κριεζή
 Μουσείο Μπενάκη, Αθήνα

Ο Ρήγας ψέλνει το Θούριο του Αγώνα

Ελαιογραφία του
Peter von Hess

Μουσείο Μπενάκη

Ο Ρήγας ρίχνει το σπόρο της ελευθερίας

Λεπτομέρεια από ελαιογραφία
σε χαρτόνι των Π. Ζωγράφου
και Ι. Μακρυγιάννη
(Αθήνα Γεννάδειος Βιβλιοθήκη)

«Αρκετόν σπόρον έσπειρα.
Το γένος μου ας θερίσει
τον καρπόν»

Ο Ρήγας ρίχνει τον σπόρο της ελευθερίας | Π. Ζωγράφου - Ι. Μακρυγιάννη

Η Χάρτα του Ρήγα

Η «Ελλάς» υποβασταζόμενη από το Ρήγα και τον Κοραή

έργο του λαϊκού
ζωγράφου
Θεόφιλου

Φιλική Εταιρεία

Ήταν η σημαντικότερη από τις μυστικές οργανώσεις που σχηματίστηκαν για την προετοιμασία επανάστασης για την απελευθέρωση των Ελλήνων από την Οθωμανική Αυτοκρατορία.

Το έμβλημα
της Φιλικής Εταιρείας

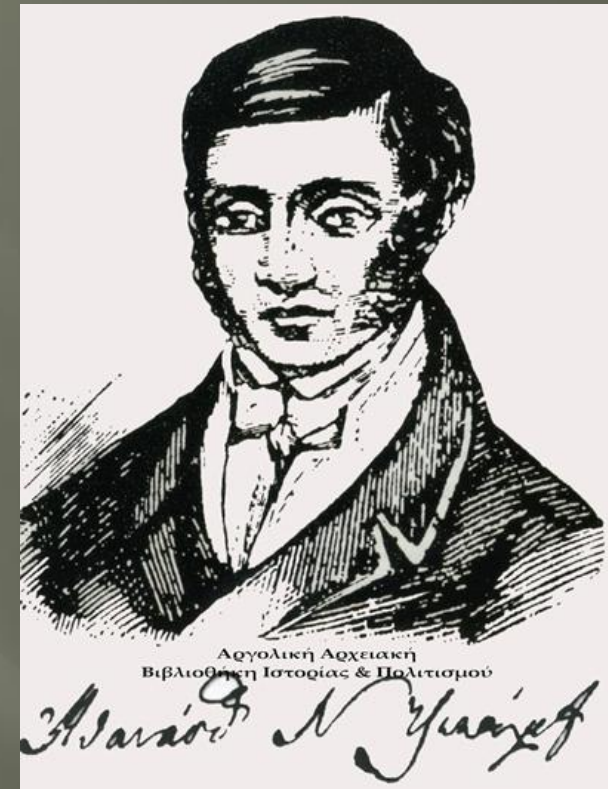
Η Φιλική Εταιρεία, ιδρύθηκε ένα χειμωνιάτικο βράδυ του 1814, στην Οδησό της Ρωσίας. Ορκίστηκαν τρεις άντρες...

Εμμανουήλ
Ξάνθος
από την
Πάτμο

Νικόλαος
Σκουφάς
από την
Άρτα

Αθανάσιος
Τσακάλωφ
από τα
Γιάννενα

Ο όρκος των Φιλικών

«Ο Όρκος» Φανταστική σύνθεση του Διονυσίου Τσόκου (1849) με σκηνή ορκωμοσίας Φιλικού στη Ζάκυνθο. (Αθήνα, Εθνικό Ιστορικό Μουσείο)

Αλέξανδρος Υψηλάντης

Έλληνας πρίγκιπας,
στρατιωτικός, λόγιος
και αρχηγός της
Φιλικής Εταιρείας.

Ελαιογραφία σε καμβά του Ε.Υ.
Ripringille, 1853, Εθνικό
Ιστορικό Μουσείο, Αθήνα

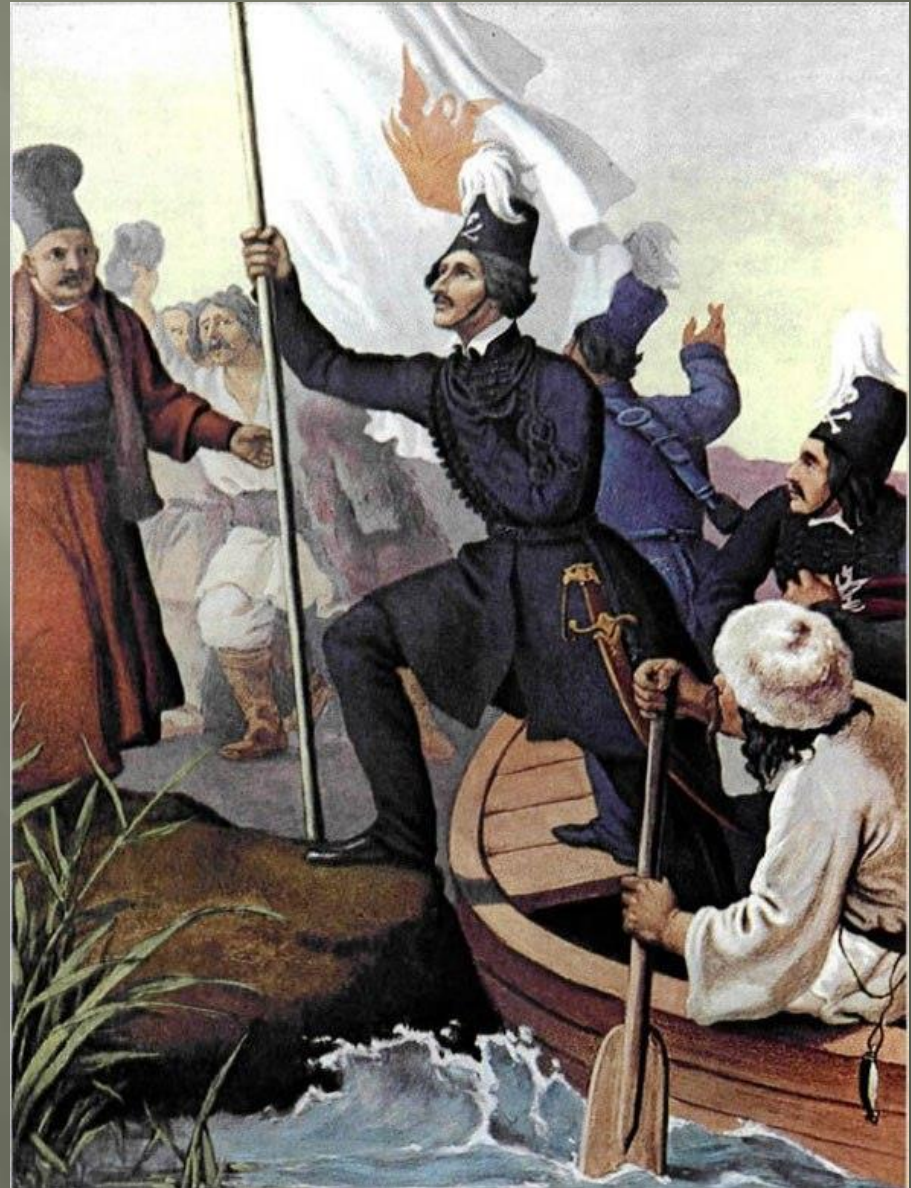
Η Επανάσταση
αρχίζει...

Ο Αλέξανδρος
Υψηλάντης
διέρχεται τον
Προύθο

Φανταστική σύνθεση
του Peter von Hess

Μουσείο Μπενάκη

Μάχου υπέρ
πίστεως και
πατρίδος

Θρυλική σκηνή:
Δοξολογία στην
Αγία Λαύρα.

Ο Παλαιών
Πατρών
Γερμανός
ευλογεί τη
σημαία της
Επανάστασης

Σύνθεση του
Θεόδωρου Βρυζάκη

Ο απαγχονισμός
του πατριάρχη
Γρηγορίου Ε΄
(1749-1821),
στις 10 Απριλίου
1821. Αποτελεί
μία από τις
πρώτες ενέργειες
εκφοβισμού των
Οθωμανών,
συνδεόμενη
κυρίως με την
επανάσταση των
Ελλήνων στη
Μολδοβλαχία.
Λιθογραφία,
0,57x0,82 μ
Μουσείο Μπενάκη

Η κατάληψη του
κάστρου των
Σαλώνων.

Ο Νικολάκης
Μητρόπουλος
υψώνει τη σημαία
στο φρούριο.

Έργο του Louis Dupre (1825)

Η μάχη της Αλαμάνας 23 Απριλίου 1821

του Αλέξανδρου Ησαΐα
Εθνικό Ιστορικό Μουσείο, Αθήνα

Στο χάνι της Γραβιάς 8 Μαΐου 1821

Ο Οδυσσέας
Ανδρούτσος
αντιμετωπίζει
επιτυχώς τον
Ομέρ Βρυώνη

Παναγιώτης Ζωγράφος
Υδατογραφία σε χαρτόνι
Πολεμικό Μουσείο,
Αθήνα

Ο
Αναγνωσταράς
και η νίκη στο
Βαλτέτσι
12-13 Μαΐου
1821

Έργο του Peter von Hess

Πόλεμος της Τριπολιτσάς και των πέριξ αυτής χωρίων

Πίνακας του λαϊκού ζωγράφου Παναγιώτη Ζωγράφου

Η άλωση της Τριπολιτσάς 23 Σεπτεμβρίου 1821

Ο οπλαρχηγός
Παναγιώτης Κεφάλας
σηκώνει τη σημαία
της ελευθερίας στα
τείχη της
Τριπολιτσάς

Ο αγώνας εδραιώνεται στην
Πελοπόννησο

Έργο του Peter von Hess

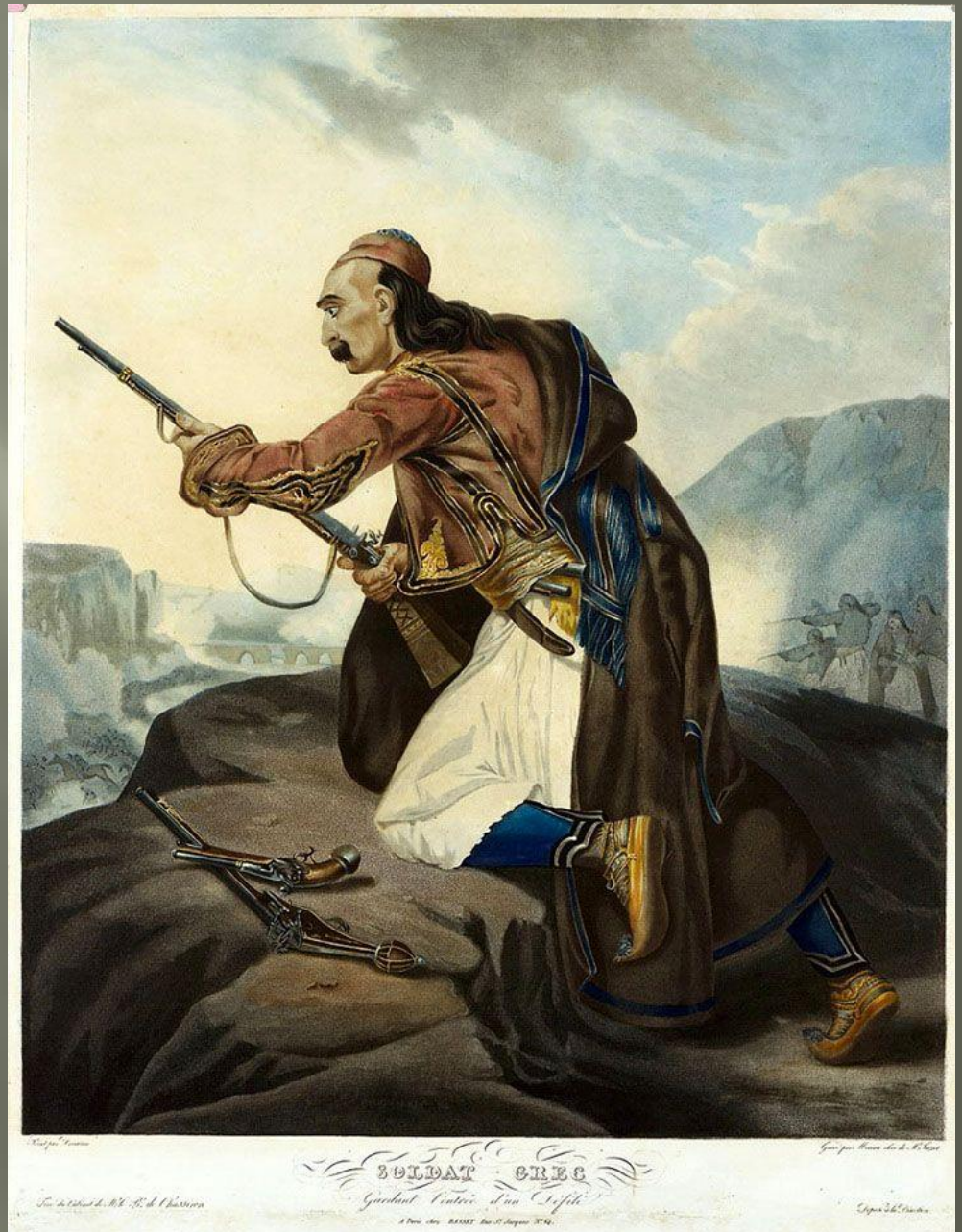
Η Επανάσταση

συνεχίζεται....

Σουλιώτης μαχητής

Henri Desaisne
Βέλγος ζωγράφος

Πολεμική σκηνή

Έργο του
Θ. Βρυζάκη

Ελληνόπουλο
υπερασπίζεται
το βαριά
τραυματισμένο
πατέρα του

Έργο του Ary Scheffer

Eugene
Delacroix:
**Η σφαγή
της Χίου**
30 Μαρτίου
1822

Μουσείο Λούβρου,
Παρίσι

Η προβολή της
καταστροφής,
της ωμότητας
και της
ασκήμιας
του πολέμου

Η ελληνική
εκδίκηση:
Η πυρπόληση
της τουρκικής
ναυαρχίδας
από τον
Κωνσταντίνο
Κανάρη
Ψαρά 6-7 Ιουνίου
1822

Έργο του Νικηφόρου Λύτρα
Μουσείο Αβέρωφ, Μέτσοβο

Ο Κολοκοτρώνης
στα Δερβενάκια
αποδεκατίζει την
τουρκική στρατιά
26-28 Ιουλίου
1822

Έργο του Θ. Βρυζάκη
Συλλογή Κουτλίδη

Μάχη στο Κεφαλόβρυσο Ευρυτανίας 8-9 Αυγούστου 1823

Θάνατος του Μάρκου Μπότσαρη

Πίνακας του Ludovico Lipparini
Μουσείο Τεργέστης, Ιταλία

Καταστροφή των Ψαρών 21 Ιουνίου 1824

Μετά την
καταστροφή

Έργο του Νικολάου Γύζη (1896-1898), Ελαιογραφία σε μουσαμά, Ιδιωτική συλλογή

Η δόξα των Ψαρών

Νικόλαος Γύζης (1898)
Ιδιωτική συλλογή

Η πολιορκία του Μεσολογγίου

Παναγιώτης
Ζωγράφος

Η έξοδος του Μεσολογγίου

Ελεύθεροι
Πολιορκημένοι

Άκρα του τάφου
σιωπή...

Θ. Βρυζάκης (1858)
Εθνική Πινακοθήκη
Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτζου

Η Ελλάδα στα ερείπια του Μεσολογγίου

Eugene Delacroix

Musée des Beaux-Arts
de Bordeaux, Γαλλία

Η ναυμαχία στο Ναυαρίνο 20 Οκτωβρίου του 1827

Louis Ambroise Garneray (1831)

Πρωταγωντιστές
και αφανείς
ήρωες...

Ο Θρυλικός
«Γέρος του
Μοριά»

Θεόδωρος
Κολοκοτρώνης

Θεόδωρος Κολοκοτρώνης

Ἔργο του λαϊκοῦ
ζωγράφου Θεόφιλου

Θεόδωρος Κολοκοτρώνης

THEODORE KOLOKOTRONI.

Commander in Chief of the Troops in the Morea.

Engraved from Life & Published in London & Paris 1830 by A. Friedel, Cambridge-Place, Newington. This Print forms one of the Series of Greek Portraits 1st Part. 3rd Edition. & Sold by the principal Book & Print-sellers in Town & Country.

Commandant en Chef des Troupes de la Morée.

Exécuté d'après nature et gravé à Londres et à Paris, 1830 par A. Friedel, des dessins formant une Série de Portraits des Grands Hommes de la Grèce, et se trouve chez tous les principaux Libraires et marchands de nouveautés à Paris et dans les départements.

Van K. Meulder Lithy. Theodoros No. 51

Θεόδωρος Κολοκοτρώνης
Επιζωγραφισμένη λιθογραφία,
Adam Friedel, 1830.

Νικήτας
Σταματελόπουλος
ή
Νικηταράς
ή
Τουρκοφάγος

Μάρκος Μπότσαρης

Ο καπετάνιος των
Σουλιωτών

Κίτσος Τζαβέλας

Carl Krazeisen,
μολύβι σε χαρτί, 1827. Αθήνα.
Εθνική Πινακοθήκη - Μουσείο
Αλεξάνδρου Σούτζου.

Ιωάννης Μακρυγιάννης

Carl Krazeisen,
μολύβι σε χαρτί, 1827.
Αθήνα. Εθνική Πινακοθήκη
Μουσείο Αλεξάνδρου
Σούτζου.

Οδυσσέας Ανδρούτσος

Ο θρύλος της Γραβιάς

Κωστής Δεσύλλας, 1870,
Μουσείο Μπενάκη

Αθανάσιος Διάκος

Ο αητός της Ρούμελης

Διονύσιος Τσόκος (1861)
Εθνικό Ιστορικό Μουσείο Αθηνών

Φιγούρα σκιών
από τον
Ευγένιο Σπαθάρη

Ο Αθανάσιος Διάκος

ΤΟΥ
Φώτη Κόντογλου

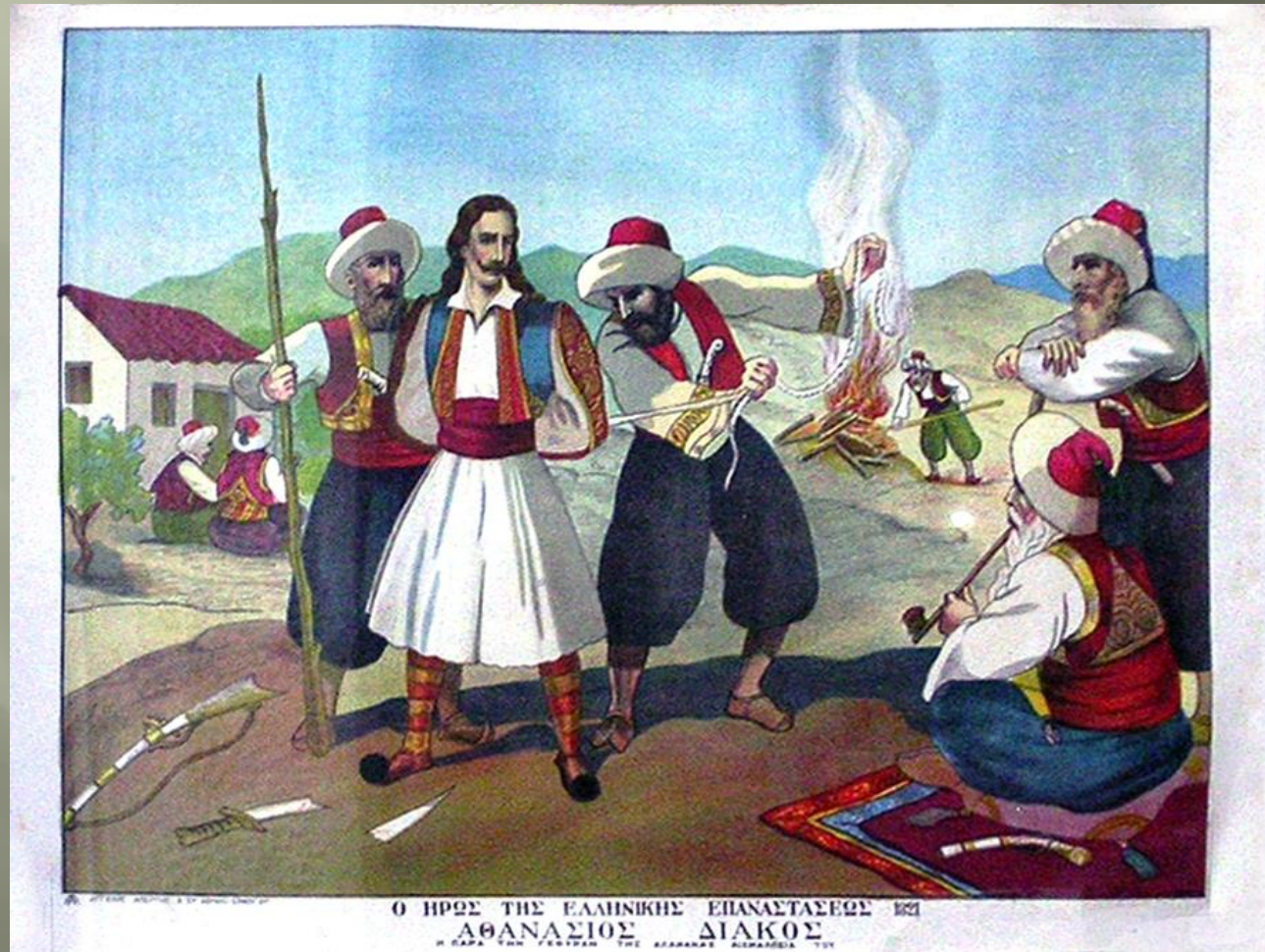
Έργο του Θεόφιλου

Η λεβεντιά και τα νιάτα
του Αθανάσιου Διάκου.
Ο μάρτυς του Ελληνικού
αγώνος.
Ο Διάκος στη
λουλουδιασμένη ύπαιθρο,
με την κεντημένη του
φορεσιά,
κ' όλη την αρματωσιά του

Η σύλληψη του Αθανάσιου Διάκου

Χρωμολιθογραφία

Οι ναυτικοί...

Υδραίος καραβοκύρης

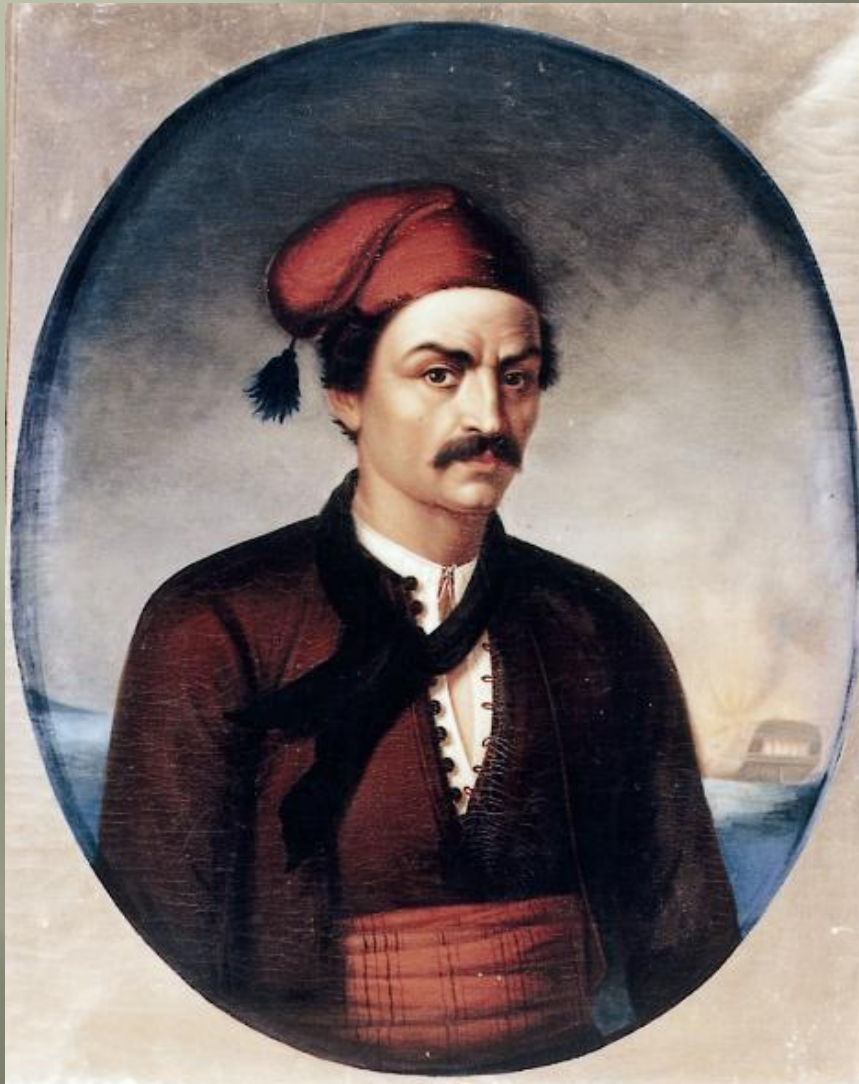
Ανδρέας Μιαούλης

Ο Μιαούλης στο πλοίο «Κως» στη Ναυμαχία του Γέροντα, 1824, Peter von Hess

...και ο Κωνσταντίνος Κανάρης

Ψαριανός Ναύαρχος
και
πολιτικός.

Διετέλεσε πέντε φορές
πρωθυπουργός της
Ελλάδας.

Προσωπογραφία
Διονύσιος Τσόκος

Οι γυναίκες

της

Επανάστασης...

Μαντώ Μαυρογένους

Λιθογραφία
του
Adam Friedel
(1827)

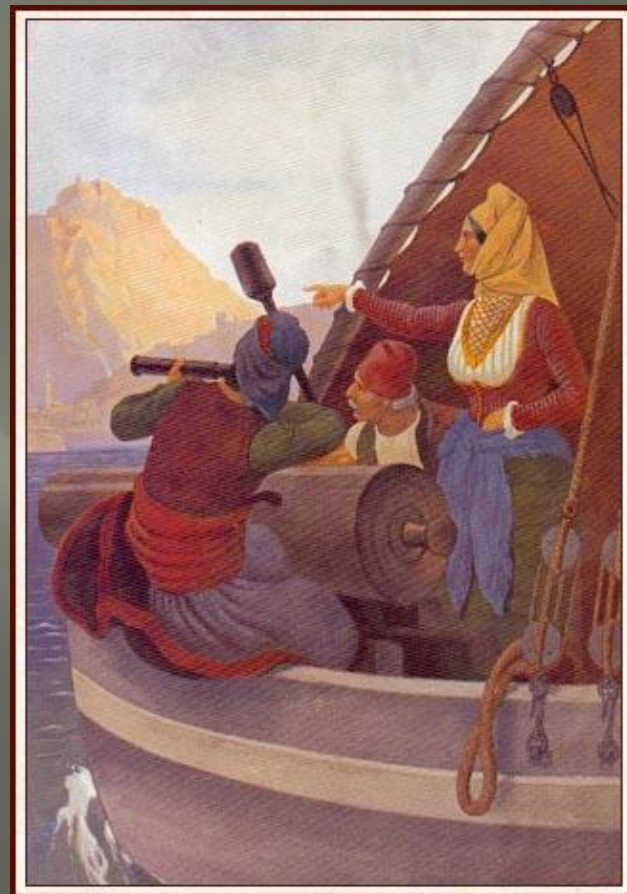

Και η ... Κυρά της Επανάστασης

Λασκαρίνα Μπουμπουλίνα

Γκραβούρα

του Adam Friedel (1827)

Στο πλοίο «Αγαμέμνων»

Peter von Hess

Γεώργιος Καραϊσκάκης

Ο γιός της καλογριάς

Το
στρατόπεδο
του
Καραϊσκάκη
στην
Καστέλα

Θεόδωρος Βρυζάκης(1855)
Εθνική Πινακοθήκη Μουσείο Αλ. Σούτσου

Ο Γεώργιος Καραϊσκάκης εφορμά στην Ακρόπολη

Έργο του Γεωργίου Μαργαρίτη (1844)
Συλλογή Ιδρύματος Ε. Κουτλίδη

Θάνατος
του
Καραϊσκάκη
στο
Φάληρο

Ξυλογραφία του Σπύρου Βασιλείου

Ο κλέφτης

Σπονδή... στον
άγνωστο ήρωα που
πολέμησε για την
Ελευθερία

Έργο του Ιταλού φιλέλληνα
Ludovico Lipparini

Αποχαιρετισμός

Θ. Βρυζάκης
1863

Εθνική Πινακοθήκη

Η Ελληνική Επανάσταση (1821-1830)

παρουσίασε
έντονες διακυμάνσεις κατά τα εννέα χρόνια
της διάρκειάς της
με εναλλαγές επιτυχιών και αποτυχιών,
αλλά και με εμφύλιους σπαραγμούς,
μέχρι να μπορέσει να ισχυροποιηθεί
και να αναγνωρισθεί από τις εγγυήτριες δυνάμεις
με την υπογραφή του

Πρωτοκόλλου του Λονδίνου

στις

3 Φεβρουαρίου 1830

Έτσι δημιουργείται το **Ανεξάρτητο Ελληνικό Κράτος**

« Η Ελλάς ευγνωμονούσα»

Σύνθεση

Θεόδωρος Βρυζάκης
(1852)

Εθνική Πινακοθήκη και Μουσείο
Αλεξάνδρου Σούτζου.
Παράρτημα Ναυπλίου

